

TÜRK HUKUKUNDA ADALETSİZ, ÇELİŞKİLİ FAİZ KURALLARI İLE DİĞER BAZI HATALAR VE DÜZELTME YOLLARI

Hayri Domanıç*

A- Aynı Devletin hukuk düzenlemesi içinde bulunmaması gerektiği halde, devlet hataları nedeniyle oluşan çelişkili faiz kurallarının başlıcaları ve tarihçesi şöyledir:

1- 4 Ekim 1926 tarihinde yürürlüğe giren Borçlar Kanunu'nun 72. maddesi gereğince adi alacaklara uygulanan yıllık basit %5 yasal ve temerrüt faizi 19.12.1984 tarihinde yürürlüğe giren 3095 sayılı Kanununun 1. ve 2. maddeleriyle %30'a çıkarılmıştır ve 1984-1996 arasında gerçekleşen yüzde 48-125 tüketici enflasyonuna rağmen, halâ ticari nitelikte bulunmayan Türk parası adi alacakların direnceye uğraması halinde bu oran uygulanmaktadır.

2- 1.1.1957 tarihinde yürürlüğe giren Ticaret Kanunu'nun 9. maddesi gereğince "ticari işlerde yıllık yüzde on temerrüt faizi" de 3095 sayılı Kanununun 2. maddesiyle %30'a yükseltilmiş, ancak 2. maddenin üçüncü fıkrasını oluşturan ve "Ödeme yerinde ve ödeme zamanındaki banka iskontosu yukarıda açıklanan miktardan fazla ise, arada sözleşme olmasa bile, ticari işlerde temerrüt faizi, T.C. Merkez Bankası'nın kısa vadeli krediler için öngördüğü reeskont faiz oranına göre istenebilir." şeklinde bulunan kural, ticari alacaklara bir üstünlük de sağlamıştır.

3095 sayılı Kanun'un bu ilk iki maddesi hem kapital, hem de temerrüt faizleri konusunda sözleşmelerde saptanacak faizlere öncelik tanımıştır.

3- Borçlar Kanunu 104/3 ile 308'de düzenlenen faize faiz yasağı, 3095

* Prof. Dr.

sayılı Kanunun 3. maddesinde yer alan ve **“Kanuni faiz ve temerrüt faizi hesaplanırken mürekkep faiz yürütülemez”** şeklinde bulunan hükümlerle, enflasyonun %48-125 oranlarında değiştiği 1984-1996 arasında da sürdürülmüştür.

Bu maddenin ikinci fıkrasını oluşturan ve faize faiz yasağı konusunda istisnalar getiren ve **“Ticaret Kanunu hükümleri saklıdır”** diyen hükmün yollamada bulunduğu kurallardan Türk Ticaret Kanunu m.8’de;

“Ticari işlerde faiz miktarı serbestçe tayin olunabilir.

Üç aydan aşağı olmamak üzere faizin ana paraya eklenerek birlikte tekrar faiz yürütülmesi şartı, yalnız cari hesaplarla, borçlu bakımından ticari iş mahiyetini haiz olan karz akidlerinde muteberdir.

Ödünç para verme işleri, bankalar, tasarruf sandıkları ve tarım kredi kooperatifleri hakkındaki hususi hükümler mahfuzdur.”

şeklindedir.

Faize faiz yasağının önemli bir istisnası da, Borçlar Kanunu 104/1’de düzenlenen ve **“Faiz veya mütedahil iratların yahut bağışladığı bir miktar paranın tediyesinden temerrüt eden borçlu bunlar için geçmiş günler faizini ancak icraya veya mahkemeye müracaat gününden itibaren tediye mecbur olur”** diyen kural olup, harcı ödenerek dava veya icra takibine konu olan temerrüt faizlerine de faiz yürütülebileceğini açıklamıştır. Yargıtay 15. Hukuk Dairesi de YASA Dergisi’nin 1996 Ekim sayısında yayımlanan 15.4.1996 tarih ve K. 96/2117 sayılı kararında **“Dava dilekçesinin sonuç bölümünün 1. bendinde yer alan istem, hakedişlerin geç ödenmesinden doğan faiz alacağıdır. Bu istemin kabulü halinde aslı faiz alacağından ibaret olduğu için buna dava tarihinden itibaren faiz yürütülmesi Borçlar Kanunu’nun 104/ilk fıkrasına uygun olur”** demek suretiyle isabetli bir uygulama yapmıştır.

4- 1211 sayılı Kanunun 45. maddesini dayanak alan Merkez Bankası’nın, memlekete döviz kazandırıcı ve genellikle vadesi 120 günü aşmayan, istisnaen de **“vadelerinin bitimine en çok 3 ay kala”**dan ve aracı bankalar tarafından garanti edilen kredilere özel olup, 3095 sayılı kanunun hatalı yollaması ve Merkez Bankası’nın hatalı yorumu nedeniyle ticari alacakların temerrüdüne de uygulanabilen reeskont kredi faiz oranları da, 14.5.1984’ten bu yana, yıllık basit yüzde 52, 48, 45, 54, 45, 48, 25, 50, 75, 54, 80, 65, 98, 85, 75, 64, 60 ve 57 olarak tespit ve ilan edilmiştir.

Sözleşmelerde daha yüksek faiz öngörülme-yen temerrüt hallerinde, bu reeskont faizleri direnceye uğrayan ticari alacaklara da uygulanmaya gelmiştir.

5- Merkez Bankası, 3095 sayılı Kanunun 2. maddesinin bozuk ifadeli ve hatalı yollaması nedeniyle yargı tarafından, 1984’ten bu yana ticari alacakların

temerrüdüne de uygulanan ve oranları yukarıda yazılı basit reeskont kredi faizlerinin yerine, döviz kazandırıcı olması nedeniyle himayeli ve ucuz reeskont kredilerinin vadelerinde ödenmemesi halinde uygulanmak üzere, 1211 sayılı Kanununun 45. maddesini dayanak alarak “**cezai faiz**”ler de tespit etmiş ve Resmi Gazete’nin 1.7.1987 tarihli sayısında ilan edilen (1) numaralı tebliğin 16. maddesinde cezai faizin ayrıntılarını saptamıştır. Bu madde şöyledir:

“**Madde 16** - Taahhüt edilen ihracatın, bu tebliğ hükümlerine uygun olarak kredi süresi içinde ve diğer şartlar çerçevesinde kısmen veya tamamen gerçekleştirilmemesi halinde, sağlanmış olan ve aşağıda belirtilen menfaatler gerçekleşmeme oranında geri alınır ve müeyyideler uygulanır.

a) Kredi faiz oranı, Kanuni Karşılıklara İlişkin Bankamız tebliğlerinde öngörülen cezai faiz oranına yükseltilir.

b) Bu oran üzerinden yürütülecek faiz, komisyon ve sair masraflar tutarı ile daha önce tahsil edilmiş bulunan faiz, komisyon ve sair masraflar arasındaki fark alınır.

c) Ayrıca söz konusu faiz, komisyon ve sair masraflar toplamı üzerinden hesaplanacak Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi ile kredi işlemlerinden doğan tahsil edilmemiş diğer vergi, resim ve harçlar 6183 sayılı Kanuna göre hesaplanacak gecikme zammı ile birlikte tahsil edilir.

d) Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu’na ilişkin yükümlülükler için ilgili Karar, Tebliğ ve Genelgeler hükümleri çerçevesinde işlem yapılır.

Hesaplarına alacak kaydedilen reeskont tutarlarını, alacak kaydedildiği günden itibaren en geç iki iş günü içinde firmalara kullandırmayan aracı bankalar için, üzerlerinde kalan reeskont tutarı esas alınarak, firmalara intikal ettirilmemek üzere, bu maddenin a, b ve d fıkraları hükümleri uygulanır, tahakkuk ettirilecek faiz üzerinden Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi alınır.”

1211 sayılı Merkez Bankası Kanunu’nun 40. maddesi gereğince, bankaların Merkez Bankası’na ödemekle yükümlü bulunduğu “**kanuni karşılıklar**” (“**munzam karşılıklar**”ın) temerrüdüne de uygulanan cezai faizin oranları, Resmi Gazete’nin 5.3.1988 tarihli sayısında yayımlanan Merkez Bankası Tebliği’nin 2. maddesi “**Kanuni karşılıklara ilişkin yasal yükümlülüklerini süresi içinde ve tam olarak yerine getirmeyen bankalara gerçekleştirmedikleri kısım üzerinden Bankamızca avans işlemlerinde uygulanan yıllık faiz oranınının 2.0 katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak oranda cezai faiz uygulanır.**” şeklindedir, bu tarihte avans faizi %54 olduğundan, cezai faizin %108 olduğu anlaşılmaktadır.

Ayrıca, Resmi Gazete’nin 31.12.1982 tarihli sayısında yayımlanan 29.12.1982 tarih ve 8/5865 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı’nın 9. maddesinde yer alan ve “**Mevduat munzam karşılık yükümlülüklerini süresi içinde ve tam olarak yerine getirmeyen bankalar hakkında, eksik kısım üzerinden**

aylık %4.5 hesabı ile cezai faiz uygulanır.” diyen kural, 15.6.1983 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan (2) numaralı Merkez Bankası Tebliğinde bir yıl vadeli mevduata %35 faiz ve kredilerde %32 faizle karşılaştırıldığında, cezai faizin yıllık $4.5 \times 12 = \%54$ gibi yüksek olduğu neticesi çıkmaktadır.

Ticari alacaklarda temerrüt faizi oranı konusunda Merkez Bankası reeskont faizlerine yollama yapan 3095 sayılı kanunun hatalı ifadesi ve Merkez Bankası’nın hatalı lafzi yorumu nedeniyle, vadesinde ödenen selektif kredilere özel reeskont faizinin en az iki katı kadar olması icabeden bu cezai faiz, ticari alacakların direncesinde hiçbir zaman uygulanmamış, **“vadelerine en çok 120 gün”** veya **“9 ay kalan”** ve süresinde ödenen himayeli reeskont kredilerine özel düşük faizler, yıllarca direnceye uğrayan ticari alacaklara da uygulanmış ve hatalar sürüp gitmiştir.

6- Mevduat faizlerinin tespiti yetkisini Bakanlar Kurulu’na veren Bankalar Kanunu’nun 37. maddesine dayalı bulunan ve Resmi Gazete’nin 1.7.1987 tarihli sayısında yayımlanan 30.6.1987 tarihli kararname de 2. maddesiyle:

“Bankalarca mevduata uygulanacak azami faiz oranları, bu oranların kısmen veya tamamen serbest bırakılması ve bunların yürürlük tarihleri Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca yayınlanacak tebliğlerde düzenlenir.”

şeklindeki kuralı getirmiştir.

Bakanlar Kurulu’nun bu kararını dayanak alan Merkez Bankası ise:

a) 1.7.1987 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan (1) numaralı tebliğinde mevduatın bir ay vadelerine %28, üç ay vadelerine %35, 6 ay vadelerine %38 faiz uygulamış, bir yıl vadeli mevduata uygulanacak faiz konusunda bankaları serbest bırakmış;

b) 4.2.1988 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan (2) numaralı tebliğde bu mevduat faizlerini sırasıyla yüzde 40, 45, 52 ve 65 tavanına çıkarmış;

c) 6.8.1988 tarihli Resmi Gazete’de yer alan tebliğde buna yakın faiz tavanlarını sürdürmüştü;

d) 12.10.1988 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan (7) numaralı tebliğin birinci maddesiyle **“Bankalarca, Resmi Mevduat hariç, mevduata uygulanacak faiz oranları birer aylık sürelerde serbestçe belirlenir.”** kuralını getirmiş;

e) Mevduatta bu faiz serbestisi 19.2.1991, 15.9.1994 Resmi Gazete tarihli Merkez Bankası Tebliğlerinde de sürdürülmüş, sadece Resmi Gazete’nin 1.10.1994 tarihli sayısında **“Bankalarca mevduata uygulanan azami faiz oranları, yurtiçi bankalararası mevduat hariç, Türk Lirası mevduat ve Döviz Tevdiat hesapları sıralamasında ilk 10’a giren bankaların uyguladığı**

mevduat faiz oranları ortalamalarının vadesiz ve 7 gün ihbarlı mevduat hesapları için %20'sinden, vadeli mevduat hesapları için ise %15'inden fazla olamaz." şeklinde önemsiz bir sınırlama getirmiştir ve halen 1996 ve 1997 başlarında vadeli banka mevduat faizleri yıllık bileşik %100'ün üstündedir.

f) Bankalarca serbestçe tespit edilip uygulanan mevduat faizleri, mevduat sertifikaları konusunda da kabul edilmiş olup, bu konuyu düzenleyen 29.7.1987 Resmi Gazete tarihli Merkez Bankası Tebliğinin 9. maddesi "**Mevduat sertifikalarına uygulanacak faiz oranı, tekabül eden vadedeki mevduata uygulanan faiz oranıdır.**" şeklindedir.

7- 14.4.1979, 25.1.1980, 15.12.1982, 15.6.1983 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan kararnamelerle, bu kararlara dayalı Merkez Bankası tebliğlerinde yer alan ve yıllık mevduata %20 ila %40 arasında faiz veren ve tüketici fiyatlarında enflasyon küsurat hariç, 1979'da %56, 1980 sonunda %115, 1981'de %33, 1982'de %21, 1983 sonunda %31'i aştığı ekonomik ortamda "**ticari mevduata faiz verilmez**" kuralı, açıklamasız geçen beş yıllık bir devreden sonra terkedilmiş, 4.2.1988 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Merkez Bankası tebliğinde ticari mevduata %65'e kadar yıllık faiz tanınmış, ancak resmi mevduat faizi yıllık %10 oranıyla sınırlanmış ve 6.8.1988, 12.8.1988, 12.10.1988, 19.2.1991, 6.8.1994 Resmi Gazete tarihli Merkez Bankası tebliğlerinde de resmi mevduata %10'la sınırlı faiz sürmüştür. Resmi kuruluşlar mevduatının kapsamı ise, 11.9.1988 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Merkez Bankası Tebliğinde "**Genel ve katma bütçeli daire ve kurumların, yerel yönetimlerin, mahkemelerin, savcılıkların, icra ve iflas dairelerinin, tereke hakimlerinin mevduatı 'resmi kuruluşlar mevduatı'dır.**" şeklinde açıklanmıştır.

8- 30.6.1987 tarihli ve 87/11921 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Türk Ticaret Kanunu m.8 gereğince, en az üçer aylık devrelerin sonunda katlamalı olmak üzere, bankaların serbestçe tespit edip uyguladıkları kredi ve temerrüt faizi yıllık en az %200 civarındadır, bu oranın aşıldığı haller de az değildir.

9- İş Kanunu'nun 14/12. maddesinde yer alan ve "**Kıdem tazminatının zamanında ödenmemesi sebebiyle açılacak davanın sonunda hakim gecikme süresi için ödenmeyen süreye göre mevduata uygulanan en yüksek faizin ödenmesine hükmeder. İşçinin mevzuattan doğan diğer hakları saklıdır.**" şeklindeki hüküm ile yine işçi haklarına özel 2822 sayılı Grev ve Lokavt Kanunu'nun, "**Toplu iş sözleşmesine dayanan eda davalarında ifaya mahkum edilen taraf, temerrüt tarihinden itibaren, bankalarca uygulanan en yüksek işletme kredisi faizi üzerinden temerrüt faizi ödemeye de mahkum edilir. Aynı taahhüdünü yerine getirmeyen veya eksik yerine getiren taraf derhal ifaya mahkum edilir. Tarafların tazminat hakları saklıdır.**"

şeklindeki 61. maddesi de özel, değişik ve 3095 sayılı kanunda düzenlenen basit temerrüt faizlerinden haklı olarak çok yüksek faiz kurallarıdır.

1475 sayılı İş Kanunu'nun 14. maddesinde düzenlenen ve kıdem tazminatına özel temerrüt faizi ile işçinin diğer alacalarına uygulanan basit faiz karşılaştırıldığında şaşırtıcı ve düşündürücü neticeler ortaya çıkmaktadır.

Bir işçinin aynı işverende kıdem tazminatı alacağı ile 13. maddeye dayalı ihbar tazminatı ve ücretleri direnceye uğramış ve birlikte aynı davada talep ediliyorsa, mesela üç sene sonra kesinleşecek karar neticesinde işçi:

– 100 liralık ihbar ve ücret alacağı için yıllık %30 basit faiz düzenleyen 3095 sayılı Kanun gereğince sadece 90 lira temerrüt faizine hak kazanacak,

– Buna mukabil, kıdem tazminatında temerrüdü düzenleyen 14. madde gereğince, halen vadeli **“mevduata uygulanan en yüksek faiz”** %100 üzerinden birinci yılda 100, ikinci yılda 200 ve üçüncü yılda 800 lira olmak üzere 1.100 lira faiz alacaktır.

10- Bu çarpıcı faiz farkı, direnceye uğrayan ve 3095 sayılı Kanun gereğince ancak %30 basit faize hak veren kamulaştırma alacaklarıyla, temerrüde uğramayan ve Anayasa'nın 46/3. maddesi gereğince taksitlendirilen ve **“peşin ödenmeyen kısmi devlet borçları için öngörülen en yüksek faiz haddine bağla”**nan kamulaştırma bedelleri arasında da sözkonusudur.

Devletin, mütevazı %100 yıllık katlamalı faizle borçlandığı ortamda, temerrüt sözkonusu olmaksızın taksite bağlanan ve beşinci yılda ödenen 100 liralık kamulaştırma bedeli ile temerrüde uğrayan ve ancak beş yıl sonra %30 basit faizle birlikte ödenen tazyidi bedel 100 liranın faiz farkı şöyledir:

a) Birinci yıl taksiti 100 liranın birinci yıl faizi 100, ikinci yıl faizi 200, üçüncü yıl faizi 400, dördüncü yıl faizi 800, beşinci yıl faizi 1.600 lira olmak üzere toplam 3.100 liradır.

b) Buna mukabil beş yıllık direncenin sonunda ödenen anapara tezyidi bedel alacağın, her yıl 30 liradan faiz toplamı 150 liradır. Yani, taksitlendirilmiş kamulaştırma bedelinden 100 liralık beşinci yıl anapara alacağını tahsil eden kimse, bu anaparaya ilaveten 3.100 lira da faiz alacak, buna mukabil, kamulaştırma tezyidi bedeli 100 lira alacağını beş yıl sonra tahsil eden alacaklının eline sadece 90 lira faiz geçecektir ve bu dengesiz faiz düzenlemesi kanun değişikliği beklemektedir.

11- 3095 sayılı Kanunda düzenlenen ve katlamalı enflasyon ortamında, paranın neması = geliri faiz şöyle dursun, anaparada da reel zarara uğratan yıllık basit %30 veya reeskont oranında faize mukabil, aynı kanununun 4a maddesinde yer alan ve **“Sözleşmede daha yüksek akdi veya gecikme faizi kararlaştırılmadığı hallerde, yabancı para borcunun faizinde Devlet**

bankalarının o yabancı para ile açılmış bir yıl vadeli mevduat hesabına ödediği en yüksek faiz oranı uygulanır.” diyen kural, esasen Merkez Bankası'nın günlük kur yükseltmeleriyle korunan yabancı para alacaklarını “en yüksek” ve duruma göre aylık-yıllık katlamalı “Devlet bankaları faizleriyle” de korumaya almış ve Türk parası alacaklarla yabancı para alacakları arasında, Türk parası aleyhine büyük bir dengesizlik yaratmıştır. 1211 sayılı Kanunun 4-I-g maddesinde yer alan ve “Milli para ile altın ve yabancı paralar arasındaki muadeleti hükümetçe belirlenecek esaslar dairesinde tayin etmek” görevini Merkez Bankası ve Hükümete yükleyen kural ile 3095 sayılı Kanunun 4a maddesinin birlikte değerlendirilmesi halinde direnceye uğrayan Türk parası alacaklara da, yıllık basit %30 veya yine basit reeskont faizi değil, “Devlet bankalarının Türk parası ile açılmış bir yıl vadeli mevduat hesabına ödediği en yüksek faiz oranının” kanunlaştırılması asgari bir zorunluluktur.

Günlük Resmi Gazetelerde ilan edilen Merkez Bankası kur ayarlamalarıyla de değeri korunan yabancı paraya 15.7.1994 ve 28.10.1994 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Merkez Bankası genelgeleriyle “süper döviz hesabına” yatırılan üç yıl vadeli Dolar’a yıllık %8’den üç yılda %24, Alman Markı’na yılda %11’den üç yılda %33 oranında faiz tanınmış olması da, direnceye uğrayan Türk parası alacaklara, en azından vadeli mevduat faizi uygulamasının haklı olduğunu kanıtlamaktadır.

Başka bir ifade ile yasama organı, Hükümet ve Merkez Bankası olarak Devletin:

– Bir tarafta haklı olarak, dava konusu olanlar dahil, yabancı parayı ve Türk parası mevduatı enflasyondan zarar görmeyecek kadar, hatta kazanç sağlayacak düzeyde korumasına mukabil,

– Diğer tarafta dava ve icra takibine konu olması nedeniyle daha çok devlet korumasına muhtaç Türk parası alacaklara, bazı devrelerde, yıllık enflasyonun anaparaya verdiği değer kaybının yarısını dahi karşılamayan ve sene-lerce sonra ödenmesi nedeniyle kendi nema-tazminat değerini de enflasyonlar oranında kaybeden basit %30 veya himayeli reeskont kredilerine özel düşük faiz uygulaması, yabancı para alacaklarıyla mevduata ve Türk parası mevduata uygulanmayan faize faiz yasağını da sürdürmesi, katlamalı hatalardır.

12- Enflasyon ortamında haklı olarak Türk parası ve yabancı mevduata aylık, yıllık, bazen günlük katlamalı yüksek faiz uygulayan Devletin, dava konusu olan alacaklarda diğer ek bir hatası da, yetersiz basit faiz hakkını dahi ortadan kaldıran ve Yargıtay’ın hatalı uygulamalarına dayanak aldığı “Evvelce işleyen faizleri talep hakkının mahfuz bulunduğu beyan edilmiş veya hal icabından neş’et eylemiş olmadıkça bu faizler talep olunamaz.” şeklindeki Borçlar Kanunu 113/2 kuralını yürürlükten kaldırmamasıdır.

13- Yasalarımızda faiz dengesizliğini kanıtlayan ve yüksek görünmesine rağmen basit olması, dolayısıyla katlamalı mevduat faizleriyle Devlet borçlanma faizlerine yenik düşmesi nedeniyle kendi fonksiyonunda yetersiz kalan ve faiz türü de 6183 sayılı Kanununun 51. maddesine dayalı gecikme zamları (faizleri)'dir.

Tüketici fiyatlarında enflasyonun %115 bulunduğu 1.1.1980/1.1.1981 devresinde yıllık %34'ten ibaret olan gecikme zamları, bazen 51. maddeye dayalı Bakanlar Kurulu Kararı ile, bazen de kanunlarla yükseltilmiş ve:

– 1.1.1981 ila 1.3.1984 tarihleri arasında geçen bir aylık süre için %10, sonraki her ay için ayrı ayrı yüzde 3, yıllık %43 basit,

– 1.3.1984 ila 1.9.1985 arasında geçen bir aylık süre için yüzde 10, sonraki her ay için ayrı ayrı 4, yıllık %54 basit,

– 1.9.1985 ila 1.6.1988 arasında geçen ilk bir aylık süre için yüzde 10, müteakip 5 ay için ayrı ayrı yüzde 7, sonraki her ay için de ayrı ayrı %5, yıllık %75 basit,

– 1.6.1988 ila 1.1.1989 tarihleri arasında geçen ilk üç aylık süre için yüzde 10, sonraki üç ay için ayrı ayrı yüzde 8, müteakip her ay için ayrı ayrı yüzde 6, yıllık %90 basit,

– 1.1.1989 ila 1.1.1990 tarihleri arasında geçen ilk dört aylık süre için ayrı ayrı yüzde 10, sonraki her ay için ayrı ayrı yüzde 7, yıllık %96 basit,

– Bakanlar Kurulu kararıyla 1.1.1990/29.12.1993 arasında ilk ve son defa **katlamalı** ayda %7'den yıllık %84,

– 3946 sayılı Kanunla 30.12.1993/7.3.1994 arasında, ayda %9'dan yıllık basit %108,

– Bakanlar Kurulu Kararı ile 8.3.1994/30.8.1995 arasında, ayda %12'den yıllık basit %144,

– Bakanlar Kurulu Kararı ile 31.8.1995/31.1.1996 arasında, aylık %10 üzerinden yıllık basit %120,

oranlarında saptanmış ve yine Bakanlar Kurulu Kararı ile 1.2.1996 tarihinden itibaren ayda %15 ve yılda basit %180 olarak uygulamaya konmuştur.

Dirence kaç yıl sürerse sürsün yıllık basit %30'dan ibaret temerrüt faizinin altı katı olan ve basit olması, katlamalı olmaması nedeniyle yetersiz bulunan bu %180 gecikme zammı, 51/3. madde gereğince “**213 sayılı Vergi Usul Kanunu'na göre uygulanan kaçakçılık, ağır kusur ve kusur cezaları**” konusunda da geçerlidir.

14- Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu hakkında 12.5.1988 tarih, 88/12944 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın 5. maddesi, temerrüt halinde “**cezai faiz oranı kanuni faiz oranının 3 katıdır**” kuralını uygulamış, bu

kararı değiştiren ve Resmi Gazete'nin 12 Ocak 1997 tarihli sayısında yayımlanan 16.10.1996 tarih, 96/9006 sayılı Hükümet Kararı yine üç kat cezai faizi haklı olarak sürdürmüştür.

15- 3 Eylül 1996 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan ve 6183 sayılı Kanuna bir madde ekleyerek 4179 sayılı Kanunun 1/1. maddesinin getirdiği **“erken ödemelerde aylık %4 indirim”** de bir tür faiz niteliğindedir.

Kanunda kabul edilen aylık %4 indirimi yeterli bulmayan Hükümet, indirim oranlarını yükseltmiş ve 1 Ekim 1996 tarihli Resmi Gazete'nin mükerrer sayısında yayımlanan 11.9.1996 tarih ve 96/8560 sayılı kararla:

- “– 1 aya kadar yapılacak erken ödemelerde aylık %5.3,**
- 4 aya kadar yapılacak erken ödemelerde aylık %5,**
- 7 aya kadar yapılacak erken ödemelerde aylık %4.7”**

oranında indirimler kabul etmiştir.

Erken ödenecek vergilere uygulanacak bu indirim oranlarını da yeterli bulmayan Bakanlar Kurulu 21 Aralık 1996 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 26.11.1996 tarih ve 96/8892 sayılı karariyle, indirim oranlarını:

- “– 1 aya kadar yapılacak erken ödemelerde aylık %6,**
- 4 aya kadar yapılacak erken ödemelerde aylık %5.5,**
- 7 aya kadar yapılacak erken ödemelerde aylık %5.2,**
- 12 aya kadar yapılacak erken ödemelerde aylık %4.5”**

olarak yeniden tespit etmiştir.

1996 Ekiminde yıllık bileşik %121 faizle borçlanan ve 29 Aralık 1995'te %240,32, 9 Ocak 1996'da %221,63, 2 Nisan 1996 ihalesinde %138,7 katlamalı faizlerle uzun zamandan beri borçlana gelen Devletin en fazla ayda %6 indirim, yani yıllık %72 faiz sağlayan 4179 sayılı kanundan yardım ve erken vergi beklemesi hatadır. Esasen, 29.8.1996 kabul tarihli 4179 sayılı kanunda **“aylık %4”** olan tek nevi indirimin, Hükümetçe yeterli bulunmayarak, hemen 13 gün sonra, 11.9.1996 tarihli karamame ile %5,3'e yükseltmesi, yaklaşık iki buçuk ay daha sonra 26.11.1996 tarihli kararla %6 oranına çıkarılması, kanunda bulunan tek aylık indirim oranının, karamamelerin her birinde üç-dört değişik vadeye göre yüzde 4,5; 4,7; 5; 5,2; 5,3; 5,5 ve 6 şekline dönüştürülmesi ve çok ince hesaplara dayalı görünen bu oranlardan hiçbirinin, devlet kağıtları veya vadeli mevduat faizine yakın olmaması da kanun ve karamamelerin hazırlanışında acemilikler bulunduğunu kanıtlamaktadır.

Hazineye en az %100 faiz karşılığında borç para verme imkanı varken, ayda %4,5, yılda %54 indirimle vergi borcunu erken ödeyen bir şirket temsilcisinin Türk Ticaret Kanunu 20, 320, 336-341 ve Borçlar Kanunu 389-392 gibi

hükümler gereğince aradaki farktan sorumlu tutulabilmesi de, 4179 sayılı Kanuna dayalı indirimlerin yanlış hesaplandığını göstermektedir.

16- Yasalarımızda mevcut olup, yürürlükten kaldırılması gerekli diğer haksız ve Anayasa'nın 73. maddesine aykırı bir faiz türü de, anlaşmazlığa düşen alacaklı ve borçluyu, yetersiz %30 veya %57 basit faizlerden dahi yoksun bırakan ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 36/1. maddesinde düzenlenen ve:

“Mahkemeler, hakimler, C. Savcıları ve icra iflas daireleri tarafından adli ve idari işlemlerle takip işlemlerinden dolayı herhangi bir sebeple alınmış olan paraların bankaya yatırılması halinde bu paralara ait faiz, ikramiye ve sair menfaatleri Devlete aittir.”

şeklinde bulunan kuralda yer almıştır.

Nisbi harç ve “**mali güce göre vergi**” niteliğinde bulunmaması nedeniyle Anayasa'nın 73. maddesinin ilk üç fıkrasını oluşturan ve:

“Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür.

Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır.

Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konur, değiştirilir ve kaldırılır.”

diyene kurallara aykırı 36/1. madde gereğince borçlu ve alacaklının mal varlığından çıkarılıp, gerekçesiz ve karşılıksız olarak devlete mal edilen bu “**faizlerin**” matrahı, 11.9.1988 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Merkez Bankası Tebliğinin IV. Maddesinin (H) bendinde de:

“Mahkemeler, Savcılıklar, İcra ve İflas Daireleri ve Tereke Hakimlikleri nezdindeki Paralar;

Gerçek ve tüzel kişilerin özel hukuk ilişkilerinden doğan alacak ve borçlarına ilişkin olarak yatırılan paralardır. Bunlar; yetimlere, küçüklere, gaiplere ait paralar ile tereke ve şuyunun giderilmesinden elde edilecek paralar, bunların dışında, adli ve idari yargı yerlerinde elde edilen mahkeme emanet paraları ile icra ve iflas dairelerince tahsil olunan paralar ve suç unsuru olarak müsadere edilen paralardır.”

şeklinde açıklanmıştır.

25.2.1952 tarihli ve 5887 sayılı Harçlar Kanunu ile değişikliklerinde bulunmayan ve ilk defa 27 Mayıs 1960 Askeri İdare devresinin ürünü 2.7.1964 tarihli 492 sayılı kanunda düzenlenen ve ayrıca Anayasa'nın:

- Mülkiyet hakkını koruyan 35,
- Hak arama ve dava hakkını düzenleyen 36,

- “Devletleştirme gerçek karşılığı üzerinden yapılır” kuralını getiren 47,
- “Devlet, özel teşebbüslerin milli ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır” diyen 48/2. maddesine

aykırı 36. maddenin yürürlükten kaldırılması da, çelişkili faiz kurallarının düzeltilmesi gereğidir.

B. Katlamalı olmadığından, günlük, aylık ve yıllık katlamalı olabilen mevduat ve kredi faizleriyle diğer faizlerin bazen yirmide biri veya otuzda biri düzeyinde kalan %30 ve %57 basit dirence faizlerinin yetersizliğini kanıtlayan karşılaştırmalı özetler de şöyledir:

1) Merkez Bankası'nın diğer kefil, aracı bankalar eliyle kullandığı döviz getiren himayeli kredilere uyguladığı %57 **Reeskont Faizi**, bu tür kredilere özel “**en çok 120 günlük vade**”nin sonunda ödenmediği ve temerrüde uğradığı takdirde iki veya üç katı cezai faize dönüştüğü halde, yıllarca direnceye uğrayan ticari alacaklara, vadesinde ödenen Reeskont kredilerine özel %57 basit faiz uygulanmakla yetinilmekte, ticari alacaklar enflasyona şuarsuzca ezdirilmektedir.

2) Özel kişinin vadeli mevduata veya Hazine kağıtlarına yatırdığı para, günlük, haftalık katlamalı olmak üzere yıllık %100-%240 arasında faiz sağladığı halde, aynı kişinin bir tacirde yıllarca direnceye uğrayan para alacağı için, bir yıllık enflasyonu dahi karşılamayacak %57 basit faiz uygulanmakta, alacak ticari değilse %30 basit faizle yetinilmekte, alacaklıya ödemediği borcunu vadeli mevduata yatıran borçlu en azından yıllık %100 gelir sağlamakta ve bu haksızlık Devletin hatalı kanunlarından kaynaklanmaktadır.

3) Bir işçinin işverende direnceye uğrayan Kıdem Tazminatı alacağı, İş Kanunu'nun 14. maddesi gereğince, Borçlar Kanunu 105 dahil “**mevzuattan doğan diğer haklar saklı**” olmak koşulu ile haklı olarak “**mevduata uygulanan en yüksek faize**” yani 1994-1997 yıllarında en azından katlamalı yıllık %100'den fazla temerrüt faizine hak kazanmakta, buna mukabil aynı işçinin aynı işverende beş yıl direnceye uğrayan ticaret, ihbar, tazminatı, kira veya mal bedeli gibi diğer alacakları yıllık %30 basit faizle yetinmek zorunda kalmakta, bu zayıf kalemlerden oluşan 100.000 (yüzbin) liralık bir alacak, beş dirence yılı sonunda $30 \times 5 = 150$ bin lira faizle sınırlı kaldığı halde, “**mevduata uygulanan en yüksek faize**” hak kazanan 100 bin liralık kıdem tazminatı yıllık %100 üzerinden direncinin birinci yılında 100 bin, ikinci yılı sonunda 200 bin, üçüncü

yılında 400 bin, dördüncü yılında 800 bin ve beşinci yıl sonunda 1.600.000 lira olmak üzere beş temerrüt yılında 3.100.000 lira faiz, yani %30 basit faize nazaran 20 (yirmi) katından daha fazla gelir sağlamakta ve aynı alacaklı ile aynı borçlu arasında değişik alacak-borçlara uygulanan ve biri diğerinin yirmi katından fazla olan bu faizleri düzenleyen yasalar ağır şekilde hatalı bulunmaktadır.

4) Aynı düzensizlik, direnceye uğradığı nedeniyle 3095 Sayılı Kanun gereğince %30 basit faize tabi tutulan **Kamulaştırma Bedeli** alacaklarıyla Anayasa'nın 46/3. maddesine müsteniden taksitlendirilen ve "**peşin ödemeyen kısmı devlet borçları için öngörülen en yüksek faize**" tabi tutulan **taksitli kamulaştırma bedeli alacaklar** arasında da ziyadesiyle sözkonusudur ve Devlet hatalıdır.

5) 6183 sayılı Kanun'un 51. maddesi, enflasyona paralel ve haklı olarak kamu alacaklarına 1990'dan bu yana %84-%180 oranlarında gecikme zammı uyguladığı halde, 19.12.1984 yürürlük tarihli 3095 sayılı Kanunun özel alacakların direncesine uyguladığı %30 ve %57 basit faizin yükseltilmemesi de bir vergi borcunu yasal vadede ödemeyen yükümlü ayda %15 ve yılda %180 oranında gecikme zammı borçlanmakta ve ödemekte, buna mukabil, idarede bir alacağı direnceye uğrayan aynı kişi, ödeme kaç yıl gecikirse geciksin, yıl başına %30 basit faiz, yani kendi kamu borcuna uygulanan %180 faizin **altıda biri** oranında faizle yetinmek zorunda kalmakta, ayrıca, Devlet mallarının haczedilemeyeceğini düzenleyen ve 21.10.1992 tarihli Anayasa Mahkemesi Kararı ile Anayasaya uygun bulunan İİK. 82/1 yasağına da katlanmakta, bu dengesizlik de **Hukuk Devleti** prensibini bozmaktadır.

6) En azından 1991 yılından bu yana, Devlet kağıtlarına bağlı Hazine borçlarına 29.12.1995'te %240 olmak üzere, %100'den fazla faiz ödeyen idarenin davalardan kaynaklanan ve çok defa mahkeme kararlarına da bağlanan borçlarına %30 basit faizle yetinilmesi de diğer bir çelişkidir.

7) Direnceye uğrayan adi alacaklara %30, ticari alacaklara %30'dan fazla olmak şartıyla Reeskont faizi uygulayan 3095 sayılı Kanuna 23.11.1990 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 3678 sayılı Kanunla eklenen 4a maddesi, istisnasız her gün Resmi Gazete'de yayınlanan döviz kuru yükselmeleriyle de bir ölçüde korunan yabancı para alacaklarına "**Devlet bankalarının o yabancı para ile açılmış bir yıl vadeli mevduat hesabına ödediği en yüksek faiz oranını**" temerrüt faizi saydığı halde, direnceye uğrayan Türk parası alacaklara en azından bu ölçüde, yani "**Devlet bankalarının Türk parası mevduata uyguladığı yıllık en yüksek faizin**" temerrüt faizi olarak düzenlenmemiş olması da Türk parası alacakların kanun yolu ile korumasız ve değer kaybına maruz bırakılması neticesine varmaktadır, çelişkidir, yasama hatasıdır.

Memlekete gerekli dövizi sağlayabilmek için enflasyona paralel ve haklı olarak döviz kurlarını yükselten Devlet ve Merkez Bankası, diğer yabancı paralara da bir ölçüde yansıtılan Dolar kurunu:

- 7 Eylül 1946 tarihinde 130 kuruştan 280 kuruşa, yani 2,8 liraya,
- 4.8.1958’de 9,02 (dokuz lira iki kuruşa),
- 10.8.1970’de 15 (onbeş) liraya,
- 21 Eylül 1977’de 17 lira 50 kuruştan 19 lira 25 kuruşa,
- 1.3.1978’de 25 (yirmibeş) liraya,
- 10.6.1979 tarihinde 26 lira 50 kuruştan 47 lira 10 kuruşa,
- 24 Ocak 1980’de 70 liraya,
- 1981 sonunda 132 lira 30 kuruşa, arada daha sonraki arttırmalarla 26 Ocak 1994 tarihinde 15.229 lira 75 kuruştan 17.301 liraya, 1994 sonunda 38.418, 1995 sonunda 59.501 ve 1996 sonunda 107 bin lira yükselmiş,
- Temerrüde uğrayan yabancı para alacaklarını 4a maddesiyle “**Devlet bankalarının yabancı para mevduata uyguladığı en yüksek faizle**” de korumuş, ancak %30 basit faiz ve Reeskont faizi getiren 3095 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 19.12.1984’te %48,4 olan ve 1994 sonunda %125 olmak üzere, 1995’te %78,9, 1996’da %79,8 oranlarında gerçekleşen enflasyona karşın, direnceye uğrayan alacakların altı aylık enflasyon değer kaybını dahi gidere-meyen %30 ve %57 basit faizlerle yetinmiş ve Türk parası alacakları korumada yetersiz kalmıştır ve bu yasama ihmali devam etmektedir.

8) Banka kredi faizlerinin saptanmasını Hükümete veren Bankalar Kanunu’nun 37. maddesine dayalı olup halen de yürürlükte bulunan 30.6.1987 tarih ve 87/11921 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ve bu karara dayalı Merkez Bankası Tebliğlerinde serbest bırakılan banka kredi faizleri, üç ayda bir katlamalı olmak üzere yıllık %200’ü aştığı ve temerrüt ve temerrüt halinde bu oranı çok geçtiği halde, banka kredileriyle borçlanmak zorunda kalan kimselerin idarede veya özel kişilerde direnceye uğrayan alacaklarının %30 veya %57 Reeskont faizine mahkum edilmesi de diğer bir yasama hatasıdır.

C. Yapılması Zorunlu İşlemler

1.2. 1996 tarihinden bu yana ayda %15, yılda %180 oranında olmasına rağmen, basit nitelikte olması ve katlamalı olmaması nedeniyle iki yıllık bir dirence sonunda en fazla %60’a düşen kamu alacaklarında gecikme zammı ile özel alacak faizleri konusunda yapılması gereken işlem:

- Özel ve kamu alacaklarına ayrı ayrı olmak üzere, yeni kanuni düzenlemeler yapmak,

- Faizleri, caydırıcı unsurlarla birlikte enflasyona endekslemek,
- Faize faiz yasağını kaldırmaktır.

Tartışılması doğal ve altı çizili yenilikleri içeren kanun tasarıları şöyledir:

a) 6183 Sayılı Kanununun 51. maddesi:

Amme alacağının ödeme müddeti içinde ödenmeyen kısmına vadenin bitim tarihinden itibaren her ay için ayrı ayrı %25 gecikme zammı tatbik olunur. Ay kesirleri tam ay olarak hesap edilir.

Gecikme zammı 100.000 liradan az olamaz.

Doğduğu ayı takip eden iki ay içinde ödenmeyen gecikme zamları, müteakip ayın birinci gününden itibaren anapara borcuna dönüşür ve gecikme zammı tatbik olunur.

Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar ödenmemiş gecikme zamları, yürürlük tarihini müteakip üç ay sonunda asıl addolunur, gecikme zammına tabi tutulur, kısmî ödemeler öncelikle gecikme zamlarına mahsup edilir.

Bakanlar Kurulu, karar tarihinden önceki bir yılda tüketici fiyatlarında gerçekleşen enflasyon oranından az olmamak üzere, gecikme zammı nisbetlerini, aylar itibariyle topluca veya her ay için ayrı ayrı tespitle görevli ve yetkilidir.

b) Kanuni faizle temerrüt faizini basit %30 olarak tespit eden ve mükrekkep faizi yasaklayan 3095 sayılı Kanun konusunda değişiklikler:

Kanuni Faiz

Madde 1- Borçlar Kanununa ve Türk Ticaret Kanunu'na göre faiz ödemesi gereken hallerde, miktarı sözleşme ile tespit edilmemişse faiz ödemesi senelik yüzde seksen oranında yapılır.

Bakanlar Kurulu, ekonomik şartları dikkate alarak, karar tarihinden bir önceki yılda tüketici fiyatlarında gerçekleşen enflasyon oranından az olmamak üzere, bu oranın yüzde seksenine kadar artırma ve eksiltme yapabilir.

Temerrüt Faizi

Madde 2- Bir miktar paranın ödenmesinde temerrüde düşen borçlu, sözleşme ile aksi kararlaştırılmadıkça, geçmiş günler için, birinci maddede belirlenen oranın yüzde yirmi fazlasını temerrüt faizi olarak ödemeye mecburdur.

Bakanlar Kurulu'nun, enflasyona endekli faiz tespit etmediği hallerde temerrüt faizi, ödemenin yapıldığı aydan önceki bir yılda gerçekleşen tüketici fiyatlarında enflasyon oranının yüzde yirmi fazlasından az olamaz.

Alacaklının, temerrüt faizlerini aşan zarar ve kazanç yoksunluğunu isteyebileceğini düzenleyen Borçlar Kanunu'nun 105. maddesiyle diğer hükümler saklıdır.

Mürekkep Faiz

Madde 3- Ticaret Kanunu'nun 8. maddesi ile bu maddenin yollamada bulunduğu kanunlarda yazılı özel düzenlemeler saklı kalmak üzere, mürekkep faiz yasağı kaldırılmıştır.

Ancak, bu kanunun yürürlük tarihine kadar gerçekleşmiş olup, bu tarihten itibaren dört ay içinde ödenen kanuni faiz ve temerrüt faizine mürekkep faiz uygulanamaz.”

Bu faiz tasarılarının tartışılması ve daha uygununun bulunması doğal ise de,

- borç ödemekten kaçınmayı kazançlı olmaktan çıkaracak, aksine, kusurlu borçluyu adil bir ölçüde müeyyidelendirecek (yaptırımlandıracak),
- en az, enflasyonun anapara alacakta neden olduğu değer kaybını giderecek

bir faiz ölçüsünün yasallaştırılması, aydan aya değişen ve Devletin iradesine tabi bulunmayan enflasyon ortamında bu yasanın adil olması için de, yapısı katlamalı enflasyon oranlarının faizlere yansıtılması zorunludur. Geçici Vergi Usul Kanunu 298'e dayalı Yeniden Değerleme oranlarının, 3824 sayılı Kanunla **“Emlak vergileriyle tapu ve kadastro harçlarına”** ve birçok vergi istisnalarına yansıtılmış olması da, dirence faizlerinin enflasyona endekslenmesi niteliğinde düzenlemelerdir. Bu yönde bir düzenleme yapılmadıkça, yani, vergiler dahil, borçları ödememek borçlular için kazançlı kaldığı sürece, borçların ödenmemesi, davaların artması, iş yoğunluğu nedeniyle hatalı yargı kararlarının çoğalması, Adalete ve Devlete güvenin sarsılması, tarihin ve Dünyanın en eski ve en etkili yasası **Arz ve Talep Kanunu** icabı kaçınılmazdır. Devletin de garantisinde bulunan en sağlam ve **katlamalı** asgari %100 mevduat geliri ortamında basit %30 veya %57 dirence faizleriyle yetinen Türkiye'de yaşanan adaletsizlik de, dengesiz faize dayalı bu Arz ve Talep Kanunu'ndan kaynaklanmaktadır.

4179 sayılı Kanunla bu kanuna dayalı 11.9.1996 ve 26.11.1996 tarihli Hükümet Kararlarında yapıldığı gibi erken vergi ödemelerine %4-%6 arasında indirim yapılması veya geçmişteki başarısız örneklerinde görüldüğü gibi, birikmiş gecikme zamlarından kısmen feragat, kısmen taksitlendirme içereceği bildirilen vergi affı (Tahkim) Kanunlarından medet ummak, vergi ve sigorta primi borçlarını ödemeyip, bu parayı, aylık yıllık katlamalı yüksek faizle Dev-

lette borç veren rantiyeye - işveren çevrelerinin oyununa boyun eğmektir ve eşyanın tabiatına aykırıdır. Vergi borçları dahil, borcunu ödemeyenlere yapılacak işlem, adaleti sağlayacak etkinlikte, yani alacağını geç tahsil edenin zararını giderecek, borç ödememeyi borçlu yönünden kazançlı durumdan çıkaracak derecede yaptırım uygulamaktır. Bu yaptırımın, tartışılmayacak birinci türü enflasyon oranında tazminat faizi uygulamak, alacaklının sürüncemede kalan para alacağını, nema-kazanç tartışmasına girmeksizin, paranın alacaklının malvarlığından çıktığı ve borçlu mal varlığına katıldığı tarihteki satın alma değerini azaltmayacak ve aynen koruyacak ölçüde iadesini sağlamaktır. Konya Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi hocalarıyla, Diyanet İşleri Başkanı'nın da İslam prensiplerine aykırı olmadığını basında açıkladığı enflasyon oranında faiz, borçluyu da haramdan kurtaracak asgari müeyyidedir.

Parada satın alma değerinin azalmasını ifade eden ve her ay ve her yıl Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından tespit ve ilan edilen enflasyon çeşitli kanunlarla muhasebe kayıtlarına bazı vergilere ve hatta vergi istisnalarına yansıtılmıştır. Şöyle ki:

– 31.3.1987 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 3332 sayılı Kanununun 16. maddesi Vergi Usul Kanunu'na mükerrer 298. maddeyi eklemiş, daha sonra çeşitli kanunlarla değiştirilen bu maddede yer alan ve:

“Bilançonun aktifine dahil iktisadi kıymetler ve bu kıymetler için geçmiş yıllarda ayrılmış olan amortismanlar, yeniden değerlemenin yapılacağı yıla ait oran ile çarpılmak suretiyle yeniden değerlendirilir.”

“Bir hesap dönemi sunu itibariyle yapılacak değerlemede esas alınacak yeniden değerlendirme oranı, yeniden değerlendirme yapılacak yılın ekim ayında (Ekim ayı dahil) bir önceki yılın aynı dönemine göre Devlet İstatistik Enstitüsü'nün Toptan Eşya Fiyatları Genel İndeksinde meydana gelen ortalama fiyat artış oranıdır.”

diyen hükümlerin uygulanmasında esas alınan ve her yılın Aralık ayında Maliye Bakanlığı tarafından ilan edilen yeniden değerlendirme fonları da, küsurat hariç 1972-1995 yıllarında, 1972-1984 yıllarını kapsamak üzere, yüzde 37, müteakip yıllarda da sırası ile, %37, %39, %27, %29, %63, %70, %55, %54, %61, %58, 1994 yılında %107,6, 1995'te %99,5, 1996'da %72,8 olarak Maliye Bakanlığı tarafından tespit ve ilan edilmiştir.

– Yasama organı, 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 63. maddesi ve Kurumlar Vergisi Kanunu'na 4108 sayılı kararla eklenen Geçici 23. madde, Gelir Vergisi Kanunu mükerrer 123. maddesi gibi düzenlemelerle mükerrer Vergi Usul Kanunu 298'e dayalı yıllık yeniden değerlendirme oranlarının her yıl emlak vergisi ve tapu harcı matrahlarına uygulanmasını ve böylece bu tür

vergilerin enflasyona paralel yeniden değerlendirme oranında katlamalı olarak artırılmasını, ayrıca Gelir Vergisi Kanunu 17, 18, 21, 23, 35, 82; Gelir Vergisi Kanunu Mükerrer 80; Gelir Vergisi Kanunu Geçici 23, 27, 39 ve 40'ta yazılı vergi istisnalarında yeniden değerlendirme oranında yine her yıl katlamalı ölçülerde artırılacağını kanunlaştırmıştır.

– Vergi Usul Kanunu Mükerrer 414/d maddesine göre de:

“Bu kanunda yer alan maktu had ve miktarlar için (177'nci maddede yazılı maktu had ve miktarlar hariç) Bakanlar Kurulu (b) bendinde yer alan yetkisini kullanmadığı takdirde; her bir takvim yılında uygulanacak maktu had ve miktarlar, bir önceki yılda uygulanan maktu had ve miktarlara, bu yıla ilişkin olarak bu Kanun uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında artış yapılmak suretiyle tespit edilir.”

Direnceye uğrayan özel ve kamu alacaklarına uygulanmasını düşündüğümüz enflasyona endeksli faiz sistemi de, yıllık katlamalı olarak gerçekleşen ve sürüp giden enflasyonu, 1973'ten bu yana ticari muhasebe kayıtlarına, çeşitli vergi unsurlarına yansıtan Vergi Usul Kanunu Mükerrer 298'e dayalı yeniden değerlemenin faizlere de yansıtılmasının bir türünden ibarettir.

Temerrüt halinde bir miktar fazlasiyle enflasyona endekslenenecek faizler, adil ölçüde hem alacaklıyı koruyacak, hem de haksız borçluyu ödemeye zorlayacak nitelikte bulunduğundan, vergiler dahil borçların ödenmesi hızlanacak, direnceden kaynaklanan bütçe açıkları ile alacak davaları azalacak, dirence konusu yabancı para alacaklarının “**en yüksek banka mevduat faiziyle**” korunduğu ve vadeli banka mevduat veya Devlet kağıtlarının asgari %100 katlamalı faiz sağladığı bir ortamda özel alacakları yıllık %30 basit faize mahkum eden adaletsizlik sona erecektir.

Anayasanın:

– Ekonomik alanda “**Dengeli ve uyumlu biçimde kalkınmayı planlamak**” görevini Devlete yükleyen 166'ncı,

– “**Para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemlerini**” temin edecek tedbirleri almayı Devlet görevi sayan 167'nci,

maddeleriyle “**Devlet özel teşebbüslerin milli ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır**” 48/2. maddesinin hakim olduğu Türkiye Cumhuriyeti **Hukuk Devletinde**, birbirinin **yirmi-otuz** misli faiz uygulaması neticesine varan çelişkili faiz kurallarını karşılaştırmalı olarak bir defa daha özetlemekte de fayda vardır:

1- Özel alacaklara %30 basit faiz getiren 3095 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 19.12.1984 tarihinde yıllık %54 olan kamu alacaklarında gecikme zammı (temerrüt faizi) 30.12.1993/7.3.1994 arasında %84'e, 8.3.1994 tarihinde %144'e, 1.2.1996 tarihinde de %180'e yükseltildiği halde, kendi alacağına %180 faiz uygulayan Devletin özel borçları dahil, özel alacaklarda %30 faiz değişmemiştir;

2- Bankalar Kanunu'nun 37. maddesine dayalı 30.6.1987 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile bu karara müstenit Merkez Bankası tebliğlerinde yıllık mevduat faizi, aylık-üç aylık katlamalı olmak üzere 1987-1996 arasında %38'den %120'ye kadar yükseldiği halde %30 basit faiz aynen sürdürülmüş, Yasama organının ihmali nedeniyle, dirence konusu alacakların zarara uğramasına neden olunmuştur;

3- Aynı Bakanlar Kurulu Kararı ile Merkez Bankası tebliğlerine göre serbestçe tespit edilebilen banka kredi faizleri, üç ayda bir katlamalı olarak %200'ü aştığı ve Manisa Barosu Dergisi'nin 1966 Ekim sayısının 58. sahifesinde yayınlanan 19. Hukuk Dairesi'nin 5.6.1996 tarihli Kararında görüldüğü üzere, "**davacı bankanın hesap katından sonra uyguladığı aylık %28, yıllık 336 oranında temerrüt faizi**" de geçerli sayıldığı halde, icabında yıllık katlamalı %336 faizle borçlanan bu kredi borçlusunun üçüncü bir şahıstaki alacaklarıyla, idarede olan özel alacağına uygulanan %30 yetersiz basit faiz aynen kalmıştır;

4- Küsurat hariç, 29.12.1995 tarihli ihalede yıllık %240, 28.3.1996'da %144, 11.6.1996'da %126 ve 1996 Ekiminde %117 katlamalı faizle borçlanan Devlet, vadesinde ödemediği özel borçlarına sadece %30 basit faiz ödemekle yetinmekte, 3095 sayılı Kanuna dayalı faiz çelişkisine neden olmaktadır;

5- Anayasa'nın 46/3. maddesine göre taksitle kamulaştırma yapan İdare, "**Peşin ödenmeyen kısım**" konusunda yukarda örnekleri verilen "**Devlet borçları için öngörülen en yüksek faiz**"lerle borçlanmakta, buna karşılık peşin yapılan kamulaştırma bedelleriyle tezyidi bedellerin direnceye uğraması halinde sadece %30 basit faizle yetinmektedir;

6- İş Kanunu'nun 14. maddesine göre, Kıdem Tazminatı alacağı için, "**mevduata uygulanan en yüksek faiz**" istemek hakkı olan işçi, aynı işverende temerrüde uğrayan İhbar Tazminatı veya mal bedeli alacağına sadece %30 basit faizle yetinmek zorundadır;

7- İstisnasız her gün Resmi Gazete'de Merkez Bankası'nca yayınlanan kur yükselmeleriyle de korunan yabancı para alacaklarınının 3095 sayılı Kanununun 4a maddesi gereğince "**o yabancı paraya Devlet bankalarının**

ödediği en yüksek faizi” talep hakkı olduğu halde, dirence konusu Türk parası alacaklarına yalnız %30 basit faiz uygulanmakta ve Türk parası alacaklar himayesiz kalmaktadır;

8- Enflasyona müsteniden Mükerrer Vergi Usul Kanunu 298 gereğince her yıl Maliye Bakanlığınca tespit ve Resmi Gazete’de ilan edilen ve 1991-1996 yıllarında sırasıyla yüzde 54.1; 61.5; 58.4; 107.6; 99.5 ve %72.8 olan Yeniden Değerleme oranları, amortismanlar dahil ticari muhasebe kayıtlarına, tapu harcı ve emlak vergileriyle diğer bazı vergi ve istisnalarına yansıtıldığı halde, dirence konusu alacaklar sadece %30 veya basit reeskont faizine tabi tutulmakta, enflasyona karşı korumasız bırakılmaktadır;

9- Sözleşmelerde tespit edilmeyen hallerde Borçlar Kanunu ile Ticaret Kanunu’nda yazılı %5 ve %10 faizleri %30 oranına çıkaran 3095 sayılı Kanun **“Ticari işlerde temerrüt faizini Merkez Bankası’nın kısa vadeli krediler için öngördüğü Reeskont faiz oranına”** endekslerken, Merkez Bankası’nın, yurda döviz getirici ve bu nedenle himayeli bu Reeskont kredilerinin temerrüdüne uyguladığı ve **vadesinde ödenen** krediye özel düşük faizin en az iki katı olan **“cezai faize”** açıkça **yollama** yapmadığından, avukatlarla hakimler de bu hatayı farkedemediğinden, 1211 sayılı Kanunun 45. maddesi gereğince **“vadelerine en çok 120 gün”** kalan, bu vade sonunda ödenen ve aracı bankaların da **kefaleti** altında bulunan normal Reeskont kredi faizleri, **yıllarca temerrüde** uğrayan ticari alacaklara uygulanmış, 1985-1997 yıllarının tümünde Reeskont faizlerini çok aşan Enflasyon ortamında, ticari alacağa nema (ürün) getirmesi şöyle dursun, kendi değerini dahi koruyamayan bu yetersiz faiz nedeniyle **kusurlu** borçlunun **katlamalı haksız kazançları**, haklı alacaklının yıllarca **katlanan zararları** ve adaletsizlik sürüp gitmiştir. Yasama organı, Merkez Bankası ve hukukçular sorumludur;

10- Temerrüt konusu alacaklar dahil, parada değer kaybını ifade eden aylık ve yıllık resmi enflasyon oranları DİE tarafından, döviz kuru artışları Merkez Bankası’nca resmi gazetelerle ilan edildiği ve bu resmi açıklamalar, MK. 7 gereğince idare ve yargının uygulamak zorunda olduğu **“resmi sicil ve senetler”** niteliğinde bulunduğu halde, Yargıtay 15. Hukuk Dairesi, YKD’nin 1996 Ocak sayısında yayımlanan 27.1.1995 tarihli kararında **“Enflasyon nedeniyle paranın satın alma gücünün düşmüş olması munzam zararın oluşmuş sayılması için yeterli değildir.”** diyebilmekte, 19.6.1996 tarihli ve K. 503 sayılı Hukuk Genel Kurul kararı, bu nitelikteki hatayı daha da ağırlaştırmakta, enflasyon ve yüksek vadeli mevduat faizi, döviz kurları gibi unsurları zararın doğumuna yeterli delil sayan diğer Yargıtay Daireleriyle çelişkiye düşmektedir.

Başka bir ifade ile:

a) Enflasyonun %115'i aştığı 1980 yılında ve 1984 sonuna kadar yasal temerrüt faizi %5 ve %10 olarak uygulanmakta, Devletin ihmali nedeniyle alacaklılar enflasyon oranında zarara uğramakta, Anayasal Hukuk Devleti prensibi Devlet eliyle ihlal edilmekte,

b) **“En çok 120 gün vadeli”** ve himayeli reeskont kredilerine özel %57 basit faiz, reeskont kredisinin temerrüde uğraması halinde, iki veya üç katı cezai faize dönüşmekte, buna karşılık yıllarca temerrüde uğrayan ticari alacaklara %57 basit faizle yetinilmekte,

c) Yabancı para alacağının temerrüdüne asgari %100 dolayında **“en yüksek mevduat faizi”** uygulandığı halde, dirence konusu Türk parası alacaklara %30 basit faiz uygulanmakta, döviz kuru yükselmeleriyle değerini kaybeden Türk parası, dirence faizi yönünden de Devlet ihmali nedeniyle haksız zarara uğramakta,

d) Bu yazının 20. sahifesinde belirtildiği üzere, Devlet %100-%240 katlamalı faizle borçlanmakta, buna mukabil, borç aldığı bu paralar dahil, resmi mevduat faizinin yıllık %10'u geçmeyeceğini Merkez Bankası ısrarla ilan etmekte,

e) 1.1.1957 tarihinde yürürlüğe giren Ticaret Kanunu'nun 272. maddesi gereğince asgari beşyüzbin liradan ibaret anonim şirket sermayesi, enflasyona paralel olarak, önce bir milyon, beş-on milyon, 100 milyon gibi düzeylere çıkarılmaksızın, 38 yıllık bir uykudan sonra 27.6.1995 tarihli ve 559 KHK. ile aniden beş milyar liraya, onbin liralık limited şirket sermayesi de beşyüz milyon liraya çıkarılmakta, Devletin ihmali sırtmakta,

– Enflasyon nedeniyle satın alma gücü kalmayan onbin liralık kağıt paraların yürürlükten kaldırıldığı 1996 yılında dahi, anonim şirket hisselerinde beşyüz lira nominal değerler hâlâ yasalarımızda sürüp gitmekte, asgari sermaye olarak 500 bin liranın bir mana ifade ettiği enflasyonsuz yıllarda kurulan anonim şirketlerde Ticaret Bakanlığı ve sermaye piyasası kurucu sermaye artırımlarına izin verirken, bir doların 9, 15, 35 veya 70 lira olduğu devrelerde iktisap edilen 500 veya 1000 lira nominal değerli hisselerle bir doların 40 bin, 120 bin lirayı aştığı 1994-1997 devrelerinde yapılan sermaye artırımlarında eski sermaye ve hisseleri koruyacak şekilde Türk Ticaret Kanunu m.286'ya dayalı primli hisse çıkarma zorunluğunu düşünememekte, daha değerli para ile taahhüt ve iktisap edilen bin veya beşyüz nominal bedelli hisselerle bu değer seksende biri hatta ikiyüzde biri karşılığı hisse senetlerini aynı anonim şirkette eşit kâr ve rey sahibi yapmaktadır.

19. asırda ve yirminci asrın ilk çeyreğinde halk sermayesini sömüren anonim şirketlere Fransız ve Alman hukukçularının yönelttiği şiddetli şikayetlere neden haksızlıkların 1970-1997 Türk anonim şirketlerinde sürüp gitmesine ve halk sermayesinin sömürülmesine devletçe izin verilmektedir ve idarede bir bilinçsizlik (şuursuzluk) söz konusudur¹.

Aşağıda (1) numaralı dipnotunda yazılı sakıncalar, Batı hukuklarında bir dereceye kadar giderilmiş ise de, Türk hukukunda halka açık anonim şirketler halk sermayesini sömürmekte devam etmiştir. Anonim şirketlere nezaret eden Ticaret Bakanlığı, Sermaye Piyasası Kurulu ve Borsa İdaresi gibi devlet organları bu sömürüyü engelleyecek hiçbir etkili tedbir almadığı gibi, 1978'den bu yana yüzde 47'den yüzde 149'a kadar değişen sürekli enflasyon da, halk sermayesinde sömürüyü artırmakta ve halka açık anonim şirketler gelişmesini, dolayısıyla gelir dağılımında adaleti engellemektedir. 1 Eylül 1946 tarihinde (1,30) bir lira otuz kuruştan (2,80) iki lira seksen kuruşa çıkarılan dolar değerinin sırasıyla 9 lira, 15 lira, 19 lira 25 kuruş, 25 lira, 47 lira 10 kuruş ve 70 lira olduğu 1958-1980 yıllarında anonim şirketlere sermaye konan bin lira ile bir doların 40 bin, 60 bin ve 107 bin lirayı aştığı 1994-1996 yıllarında sermaye edilen bin liranın aynı anonim şirkette eşit kâr ve rey sahibi sayılması bu sömürünün tipik bir örneğidir.

f) YKD:'nin 1995 Ekim sayısının 1577-1582. sayfelerinde yayınlanan Y.

1 Fransız profesör JOSEPH CHARMAN'ın 1921 yayımı Les Transformations Du Code Civil adlı kitabının 30-36. sayfelerinde anonim şirketlere yöneltilen ağır ve haklı eleştirilerle bu eleştirilerin dayanak aldığı doktrinal görüşlerin bazı bölümleri şöyledir:

“Sermaye ile sınırlı sorumluluğa dayalı Halka Açık Anonim Şirketler, 19. asırda, binlerce işçiyi kapsayan muazzam işletmelere büyük sermayeler sağlamıştır. ancak, liberal ekonomistlere göre endüstrinin kurulmasında kesin bir çözüm olarak nitelenen, fakat hem birbirlerini, hem de idarecileri yeteri kadar tanımayan halk, ortakların katıldığı anonim şirketlerde her şeyin mükemmel olmadığı, müşterek yararların yeteri kadar gözetilmediği, halk sermayesinin büyük tehlikelere maruz bulunduğu yavaş yavaş anlaşılmuştur. Alman hukukçusu JHERING'e göre, sağladığı faydalar ne olursa olsun, anonim şirketlerin halk sermayesine verdiği zarar yangın, sel basması, kıtlık, deprem, harp ve düşman işgalinin ulusal serveti yok etmek üzere birleşmesinden doğacak mazarrattan daha fazla olmuştur. Halka açık anonim şirketler konusunda görüşleri daha az sert olmayan M. Paul LEROY - BEAULIEU'ye göre de, tümü değilse de, kurucularıyla yöneticilerinin yararını önplanda tutan halka açık anonim şirketler, orta zamanlarda tacirleri ve kırsal alanı soyan eşkiya birliklerinin yeni tipleridir, soygun organizasyonudur. senede bir defa davet edilen ve ekseriya az ortakların katıldığı genel kurul toplantıları idarecilerin ibra ve tebrik edilmesiyle sona ermekte, pay sahibi halk ortaklara kâr payı verilmediği devrelerde ilerisi için iyi temenilerle yetinilmekte, işler daha da kötü gittiği takdirde, masraflı ve sonsuz derecede yavaş yürüyen tasfiyeler devreye girmekte, uzun uzun aralıklarla cılız tasfiye payları dağıtılmakta, tasfiye unutulmakta, sorumluluk dava ve tehlikesine maruz idareciler mallarını kaçırmakta, mesele, tasfiye memurlarının tavsiyeleri yönünde uzlaşma ile kapanmakta ve 1903 yılında yayınlanan ve halka açık anonim şirketler konusunda reformu konu alan bir ilmi makalesinde iyimser prospektörler veya raporlarla yanıtılması kolay (iyiniyetli, saf) ortakların sermayeleriyle kurulan anonim şirketlerin, bu kuruluşa teşebbüs eden azlık bir grup tarafından işgal edildiği neticesine varan M. THALLER'in görüşü doğrulanmış olmaktadır.”

13 H.D.'nin 1.6.1995 tarihli kararından anlaşıldığı üzere, 1977 yılında açılan bir munzam tazminat davası, 18 (onsekiz) sene sonra ve ancak karar düzeltme safhasında Yargıtayca doğru neticeye yönlendirilebilmekte, yargıç-avukat hataları nedeniyle Borçlar Kanunu m.105'e dayalı basit davada adalet yirmi yıldan fazla bir zamanda gerçekleşmekte,

g) Manisa Barosu Dergisi'nin 1996 Ocak-Mart sayısının 121. sahifesinde yayınlanan 28.12.1995 tarihli Yargıtay kararında isabetle belirtildiği gibi Borçlar Kanunu m.104/1, harcı ödenerek dava konusuna dahil edilen faizlere de faiz imkânı verdiği halde, geçmiş günler faizini davaya dahil etmeyen Avukat hataları nedeniyle %30, %57 gibi birikmiş faiz alacakları, yıllarca süren dava boyunca faizden yoksun kalmakta, enflasyonla erimekte, haksız borçlu haksızlığından yararlar sağlamakta, Borçlar Kanunu m.104 ve 308 ile 3095 sayılı Kanunda yazılı %30 faize faiz yasağı, enflasyonun %60-%125 arasında sürüp gittiği ortamda kaldırılmamakta, yine Manisa Barosu Dergisi'nin 1996 Ekim sayısının 43. sahifesinde yayınlanan ve **"Borçlar Kanunu'nun 113. maddesine göre; asıl alacağın ödenmesi sırasında faiz faiz talep hakkı saklı tutulmamışsa daha sonra bu konuda istekte bulunulamaz"** diyen 16.11.1995 tarihli 9. H.D. kararında görüldüğü gibi, sanki %30 basit faizler borçluyu zorluyormuşçasına, Yargıtay faize hükmetmekten özenle kaçınmakta, alacaklı lehine yorumlanması gereken Borçlar Kanunu m.113/3, tersine ve adalet aleyhine uygulanmakta,

h) Bozkurt GÜVENÇ'in JAPON KÜLTÜRÜ adlı muhteşem eserinin 206. sahifesinde belirtildiği gibi, enflasyonun sıfır civarında bulunduğu ve borçlarını ödeyemeyenlerin sık sık intihar ettiği Japonya'da dahi temerrüt faizi %100 ilâ %180 arasında değiştiği halde, katlamalı enflasyonun %48-%125 oranlarında seyrettiği Türkiye'de, bu enflasyonun yarısı civarında basit faizle yetinilmekte ve Devlet hataları adaletsizliğe neden olmakta,

i) 1319 sayılı Emlâk Vergisi Kanunu'nun 29. maddesi gereğince emlâk vergisinin matrahı taşınmazın **"rayiç bedeli, normal alım satım bedeli"** olduğu halde, Yasa Dergisi'nin 1996 sayısında da belirtildiği üzere, İdare ve Belediyeler, bu matrahın en fazla **yüzde birini** vergiye esas almakta, emlâk vergisi matrahını kişisel haksız yararlar amacıyla yüzde bire düşüren bu idari tespiti karşı dava yolları da Anayasa'nın 125. maddesine aykırı olarak kapatılmakta, emlâk vergisi kaçakçılığı ulusal konsensus haline getirilmekte, aynı derginin 1996 Haziran sayısında yayınlanan makalemizde açıklandığı gibi İdare, vergi ve sigorta primini vadelerinde ödenmesini sağlayacak yasal yaptırımları uygulamadığından ve vergi idaresini disipline edip bilinçlendirmedikten, kamu alacakları tahsil edilememekte, kamu borçlusu kişiler vergiye

ödeyecekleri paraları Hazineye borç vermeye özendirilmekte, Devlet 3 Eylül 1996 Resmi Gazete tarihli ve 4179 sayılı Kanunla erken vergi ödemelerine tenzilat dahi yapmak zorunda kalmakta, Cumhuriyet tarihinin 28. vergi affı kanunu hazırlanmakta, idarenin bu aczi, Hazinesinin yıldan yıla katlamalı faizlerle daha da borçlanmasına neden olmaktadır.

k) Anayasa'nın 138/4. maddesi, "**Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez**" dediği halde, idareye tazminat yükleyen mahkeme kararlarının yıllarca geciktirilmediği adeta görülmemektedir. Amacı ve gerekçesi bakımından idareye gerekli "**devlet mallarının haczolunama**"yacağını açıklayan İİK. 82/1 kuralının, Resmi Gazete'nin 30.6.1993 tarihli sayısında yayınlanan 21.10.1992 tarihli Anayasa Mahkemesi Kararı ile, kamu hizmetinde kullanılmayan devlet mallarına da uygulanmasından sonra, idarenin ilama bağlı borçlarını %30 basit faiz karşılığında yıllarca sürüncemeye sokması daha da verimli hale gelmektedir.

Özetle, her haksızlığı giderecek kanunlarımıza rağmen, Yasama, Yürütme ve Yargı organlarının **bilgisizliği, etkisizliği ve yetersizliği** nedeniyle **kanunlar uygulanmamakta**, adaletsizlikler, kanunsuzluklar katlanarak artmakta, Devletin vergi gelirlerinin önemli bölümleri Hazine borçlarının faizine ayrılmakta, bütçe açıkları giderek artmaktadır.

Yakın tarihte düzelmeyeceği anlaşılan bu vergi-faiz dengesizliği, 3 Mart 1997 tarihli DÜNYA Gazetesi'nde yayınlanan ve Tefik GÜNGÖR imzasını taşıyan şu özetlerle de vurgulanmaktadır:

- “– Faiz giderleri devamlı olarak vergi gelirinden daha hızlı artıyor.
- 1994 yılında vergi artışı yüzde 122.4, faiz artışı yüzde 156.1
- 1995 yılında vergi artışı yüzde 87.5, faiz artışı yüzde 93
- 1996 yılında vergi artışı yüzde 107.1, faiz artışı yüzde 159.9”

Devlet bütçesinin sürekli ağır açıklar vermesi, bu bütçe açıklarının katlamalı yüksek faizli hazine borçlanmalarıyla kapatılması, bu kısır döngünün Devlet aleyhine ağırlaşarak devam etmesidir ki, 1994'ten bu yana, en çok yıllık gelir sağladığı basında açıklanan ilk beşyüz Türk şirketinde yıllık gelirlerin yüzde ellibeşinin, ikinci grubu oluşturan ikiyüzelli şirkette kazançların yüzde yetmiş dördünün hazine kağıtları gelirleriyle vadeli mevduat faizlerinden oluşmasına, dolayısıyla yatırım, istihdam ve üretimin azalmasına, ihracat-ithalat dengesinin memleket aleyhine bozulmasına neden olmuştur ve Devlet idaresindeki hatalar nedeniyle bu bozukluk artarak devam etmektedir. 27 Mayıs Askeri Müdahalesinden bu yana siyasi parti adedinin artması, demokrasimizin daya-

nağı partilerde rey kaygusunun kamu yararının önüne geçmiş olması, batıdan aldığımız ve hemen hemen tüm haksızlıkları önlemeye elverişli ana kanunların gereği gibi uygulanmasını engellediği gibi, %30 basit faizle şimdilik hazine garantili %240 katlamalı faizler farkından kaynaklanan ağır haksızlıkları giderecek basit ve kolay yasal düzenlemeleri dahi önlemektedir. Tek başına iktidar olmak şöyle dursun, toplam reylerin %25'ini dahi bir araya getiremeyen parti düzenimizden ve bu parti düzensizliğimizin bozduğu bürokrasimizden yakın gelecekte bir düzelme ve düzeltme de beklenmemelidir. Büyük ATA-TÜRK'ün deyimi ile **“bu ahval ve şerait içinde”** en iyi yol;

- Mevcut yeterli kanunların gereği gibi uygulanması,
- Hatalı yasaların uluslararası düzeyde düzeltilmesi,
- Tarım, sanayi, iç ve dış ticaretin geliştirilmesi,
- İlaveten ormanlarımızla, akarsularımızın ıslahı, erozyonun önlenmesi dahil, kara, deniz ve havada doğal zenginliklerimizin en verimli şekilde değerlendirilmesi,
- İlkokuldan doktora çalışmalarına kadar eğitimin iyileştirilmesi ve yaygınlaştırılması,
- En geniş insan haklarını da içerecek şekilde, milletlerarası ilişkilerimizin düzenlenmesi ve düzeltilmesi,

gibi tüm memleket konularını ilmi yönlerden araştırarak, saptadığı çözüm yollarını yasama, yürütme ve yargı organı ile uluslararası kuruluşlara ulaştırmayı ve icabında tüm bu konularda aktif davalar açmayı amaçlayacak, kendi döner sermaye ve geliriyle çalışabilecek ilmi bir VAKFIN harekete geçirilmesi ve bu milli kurtuluş amaçlı çalışmalara hemen başlanmasıdır.

Amacı, ikinci bir Anayasa kadar kapsamlı olacak bu tür bir VAKIF, bilimsel araştırmalarla devlet organlarına ve tüm vatandaşlara danışmanlık yaparak, en iyileri memleket ve insanlık emrine vereceği gibi, giderek kötüleşen bütçe yetersizliği nedeniyle, yıllık fakülte dergilerini dahi finanse edemeyen üniversitelerde görevli binlerce öğretim üyesine de bilimsel araştırma ve yayınlar yapmak imkanı sağlayacak, ilmi düzey ve verimi artıracaktır.